

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020

KOM(2011) 21 v konečném znění

(2011/C 376/18)

Zpravodaj: **pan RIBBE**

Dne 26. ledna 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020

KOM(2011) 21 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. září 2011.

Na 474. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. a 22. září 2011 (jednání dne 22. září 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 13 hlasů bylo proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 EHSV vítá stěžejní iniciativu Evropa účinněji využívající zdroje, domnívá se však, že je formulována příliš neurčitě. Vzhledem ke globálnímu rozměru hlavních otázek souvisejících s životním prostředím Výbor odkazuje na své návrhy pro Konferenci OSN o udržitelném rozvoji 2012 a práci v oblasti plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050 ⁽¹⁾.

1.2 Očekává, že Komise ve 20 jednotlivých iniciativách, jež mají být předloženy, velmi podrobně popíše:

- co přesně je míněno „účinným využíváním zdrojů“,
- čeho lze dosáhnout již pomocí technických zlepšení, resp.
- ve kterých odvětvích musí dojít k avizovanému „výraznému posunu“, jak má tento posun v jednotlivých případech vypadat a pomocí jakých nástrojů má být uskutečněn,
- k jakým konkrétním změnám v chování výrobců a spotřebitelů musí dojít a jakým způsobem se tyto změny mají urychlit.

1.3 Je mimo jakoukoli pochybnost, že v rámci strategie Evropa 2020 musí být vytyčen směr vývoje k takovému hospodářství, které bude udržitelné a tudíž bude i účinně využívat zdroje. Přesto je vhodné, aby byla úloha strategie pro udržitelný rozvoj i nadále oddělena od úlohy strategie Evropa 2020.

1.4 EHSV nechápe, proč byla iniciativa pro účinné využívání zdrojů zařazena do strategie Evropa 2020. Pro Výbor je tato iniciativa spíše konkretizací strategie pro udržitelný rozvoj, jež byla přijata v roce 2001 a v roce 2006 byla přezkoumána, a to už jen z toho důvodu, že její časový horizont zdaleka přesahuje rok 2020. EHSV se vyslovuje pro „vzkříšení“ strategie pro udržitelný rozvoj, kterou dle jeho názoru Komise zanedbává.

2. Úvod

2.1 Nedlouho předtím, než Komise požádala EHSV o vypracování tohoto stanoviska ke stěžejní iniciativě Evropa účinněji využívající zdroje, rozhodlo předsednictvo Výboru, že bude připraveno stanovisko z vlastní iniciativy týkající se situace a stavu strategie EU pro udržitelný rozvoj.

2.2 Orgány EHSV se usnesly na zahrnutí obou témat do tohoto stanoviska.

3. Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020

3.1 Komisí zveřejněná stěžejní iniciativa Evropa účinněji využívající zdroje, k níž se má toto stanovisko vyjádřit, je jednou ze sedmi nových stěžejních iniciativ, které Komise zařadila do strategie Evropa 2020.

3.2 V tomto sdělení Komise uvádí (ne prvně), že současné intenzivní využívání zdrojů nejen vytváří přílišný ekologický tlak na naši planetu, ale ohrožuje i bezpečnost dodávek, neboť rozvíjející se a rozvojové země usilují o dosažení srovnatelné prosperity – prosperity založené na neudržitelných výrobních postupech a spotřebitelských návycích.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Rio+20: *na cestě k zelené ekonomice a lepší správě – Příspěvek evropské organizované občanské společnosti a stanovisko EHSV k tématu Plán přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050* (viz strana 110 v tomto čísle Úředního věstníku).

3.3 V rámci této stěžejní iniciativy má být ještě v průběhu roku 2011 zveřejněno celkem 20 jednotlivých iniciativ, jež mají přispět k vytvoření Evropy účinněji využívající zdroje. Dosažení tohoto cíle dle Komise umožní pouze „technická zlepšení, **výrazný posun v energetických, průmyslových, zemědělských a dopravních systémech** a změny v našem chování v roli výrobců a spotřebitelů“.

3.4 Komise uvádí, že „je nezbytné vyvíjet nové výrobky a služby a hledat nové způsoby, jak snížit vstupy“ a že za tímto účelem musí být učiněna koordinovaná opatření, která musí být politicky zviditelněna.

3.5 Nejprve je však nutné provést „koherentní analýzu důvodů, proč některé zdroje nejsou využívány účinně“, aby se docílilo „komplexního a vzájemně propojujícího přístupu [...] kombinací politik, jež co nejlépe využívá synergií a řeší kompromisy mezi různými oblastmi a politikami“.

3.6 Hlavním cílem této stěžejní iniciativy je přispět k dosažení „dohody o dlouhodobé vizi“, která by sahala až do roku 2050 a definovala by, jak vypadá nízkouhlíkové hospodářství, jakým způsobem lze změnit energetický a dopravní systém a jak oddělit „hospodářský růst od využívání zdrojů“.

4. Obecné připomínky ke stěžejní iniciativě Evropa účinněji využívající zdroje a k jejímu vztahu ke strategii pro udržitelný rozvoj

4.1 EHSV vítá iniciativu Komise a pokládá ji za důležitou, ba dokonce hlavní **součástí strategie pro udržitelný rozvoj**, kterou však tato iniciativa nemůže nahradit.

4.2 Souhlasí s Komisí v tom, že v rámci strategie Evropa 2020 musí být vytyčen směr budoucího vývoje do roku 2050 a dále. Klade si ovšem otázku, proč Komise tuto stěžejní strategii Evropa účinněji využívající zdroje váže na strategii Evropa 2020 a nepředkládá ji jako konkretizaci strategie pro udržitelný rozvoj, což by bylo mnohem smysluplnější. Už jen skutečnost, že se ve sdělení Komise častěji hovoří o časovém horizontu 2050 než o roce 2020, dokládá, že tady jde o dlouhodobý úkol.

4.3 Výrok Komise, že je zapotřebí jak technických zlepšení, tak výrazného posunu v energetických, průmyslových, zemědělských a dopravních systémech a změn v chování výrobců a spotřebitelů, odpovídá postoji, který EHSV vyjádřil již ve svém průzkumném stanovisku ze dne 28. dubna 2004 k tématu Hodnocení strategie EU pro udržitelný rozvoj [pozn. překl.: není k dispozici v češtině]. EHSV však už tenkrát poukazoval na to, že je nezbytné co nejkonkrétněji popsat, k jakým změnám musí dojít a jakým způsobem mají být uskutečněny, má-li být politika v oblasti udržitelného rozvoje úspěšná.

4.4 A přesně to v tomto sdělení chybí. Je sice dobře napsáno, ale je málo konkrétní. EHSV proto pokládá za naléhavě nutné, aby bylo ve 20 jednotlivých iniciativách, jež mají být předloženy, velmi podrobně popsáno, co se musí změnit,

kde přesně se dají očekávat protesty proti zavádění změn a jakými konkrétními opatřeními má být tento odpor překonán.

4.5 EHSV přitom pokládá Komisi uplatněné uspořádání, tj. rozdělení na

— technická zlepšení,

— výrazný posun a

— změny v chování výrobců a spotřebitelů,

za velmi užitečné. Komise by však tudíž měla objasnit, čeho lze dosáhnout technickými zlepšeními, kde mají tato zlepšení své meze a na základě čeho je nutný výrazný posun v určitých oblastech života a hospodářství.

4.6 Nejprve však musí být provedena „koherentní analýza“ toho, proč se dnes se zdroji zachází pořád tak neúčinně. EHSV považuje za nedostatek tohoto sdělení skutečnost, že v něm právě taková analýza chybí.

4.7 EHSV jen ve velmi omezené míře souhlasí s tezí Komise, že neúčinné využívání zdrojů vyplývá z toho, že nejsou k dispozici informace o skutečných nákladech, které pro společnost jejich spotřebou vznikají. Např. náklady související s rýsující se změnou klimatu jsou totiž více než působivě popsány v tzv. *Sternově zprávě*, náklady vznikající ubýváním biologické rozmanitosti pak ve zprávě *Ekonomika ekosystémů a biologické rozmanitosti (TEEB – The economics of ecosystems and biodiversity)*. Přesto ještě nedošlo k žádným zásadním změnám.

4.8 Současné neúčinné využívání zdrojů pravděpodobně vyplývá spíše z toho, že

a) ještě nebylo dosaženo skutečného společenského konsensu ohledně hodnocení současné situace (co je účinné či neúčinné, nakolik je momentální celkový rozvoj nebo rozvoj v určitých hospodářských odvětvích skutečně udržitelný či neudržitelný?),

b) je značně nejasné, co tedy konkrétně znamenají pojmy „udržitelný rozvoj“, „zelená ekonomika“ nebo „hospodářství účinně využívající zdroje“, neboť neexistuje jednoznačný a obecně platný výrok či definice toho, co to představuje pro jednotlivé oblasti politiky,

c) v závislosti na příslušných zájmech panují zcela rozdílné názory na to, co konkrétně se musí z kvantitativního i kvalitativního hlediska změnit, jak se v důsledku toho musí budoucí vývoj lišit od toho dnešního a jak tyto změny ovlivní každodenní život a hospodaření.

4.9 Komise má pravdu, když ve sdělení uvádí, že neudržitelné hospodaření dnes vede k prosperitě, z níž se mnozí těší (a na niž jiní nemají nárok). Negativní důsledky takového hospodaření plně pocítí a ponесou teprve budoucí generace.

4.10 Jak pro politiku a hospodářství, tak pro občanskou společnost je těžké tuto skutečnost uznat a vyvodit z ní potřebné důsledky. Situaci ztěžuje to, že si sotva kdo dokáže představit, jakým způsobem by bylo možné zaručit „novou prosperitu“ např. pomocí pouhé desetiny současné spotřeby energie. Tato nejistota vyvolává strach a pochyby, k nimž je třeba přistupovat s krajní obezřetností⁽²⁾.

Technická zlepšení, výrazný posun a změny v chování

4.11 Vedle cílů, jež byly nově formulovány ve stěžejní strategii Evropa účinněji využívající zdroje (snížení emisí CO₂ o 80 až 95 %), vypadají dosavadní kvantitativní cíle EU, např. snížení emisí CO₂ o 20 % do roku 2020, neškodně. Vzhledem k přetrvávající technické neúčinnosti stávajícího systému a k novým, po technické stránce zdokonaleným technologiím lze totiž poměrně snadno docílit snížení emisí skleníkových plynů o 20 %. Přesto se i při realizaci dosavadního jednoznačně ještě stále nepostačujícího cíle ozývaly a ozývají četné varovné hlasy upozorňující na to, že už jen avizovaná technická zlepšení a optimalizace by mohla ohrozit konkurenceschopnost hospodářství. Důsledkem je to, že se dnes důsledně neprovádí ani to, čeho by se dalo z velké části dosáhnout pomocí technických zlepšení, aniž by bylo nutné snižovat spotřebu. Je jasné, že rozsáhlejší opatření („výrazný posun“) se setkají s ještě větším odporem.

4.12 EHSV se domnívá, že je vhodné velmi důrazně upozornit na to, že technické zlepšení účinnosti je sice velmi důležité pro dosažení daných cílů, že ale ani ty nejúčinnější techniky z hlediska využívání zdrojů nesmí být automaticky ztotožňovány s udržitelným rozvojem. Uvedme k tomu jen jeden příklad za všechny: německý automobilový průmysl, který úspěšně dokázal zabránit přísným mezním hodnotám emisí (120 g CO₂/km) navrženým Komisí, je pyšný na nejnovější výsledky svého technického vývoje. Např. Audi se pyšní tím, že nová A7 (zdvihový objem 2,7 l) s výkonem 180 koňských sil spotřebuje „pouhých“ cca 6,8 litrů nafty na 100 km (a vyprodukuje tak 180 g CO₂/km). Porovnáme-li tyto údaje s hodnotami emisí, které měly vozy odpovídající třídy dříve, je to jistě pokrok v účinnosti. S udržitelným rozvojem to však nemá nic společného. A7 není ani udržitelná, ani účinná z hlediska využívání zdrojů! Není ani projevem nové „zelené ekonomiky“, spíše se jedná o jasný důkaz toho, že vzácné suroviny mohou být spotřebovávány i při využití údajně účinné techniky a že je tedy zapotřebí zcela nové politiky v oblasti mobility osob a zboží.

4.13 EHSV lituje, že se Komise ve stěžejní iniciativě věnuje nejzásadnějšímu problému, totiž tomu, že model prosperity v dnešní společnosti západních zemí je v přílišné míře založen na využívání levných energií a na rostoucí a často neúčinné spotřebě materiálu, pouze okrajově a v několika málo větvích.

4.14 Právě touto situací by se však měla mnohem intenzivněji zabývat stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje,

nebo ještě lépe reaktivovaná strategie pro udržitelný rozvoj. Ve sdělení Komise jsou sice na několika místech zmíněny „kompromisy“, jež brání účinnějšímu využívání zdrojů, nejsou však jednoznačně popsány a není zde ani jasně uvedeno, jak se s nimi chtějí politikové vypořádat.

4.15 Jak těžké je ovšem tyto „kompromisy“ řešit, to je nyní dobře patrné v Německu, kde bylo rozhodnuto o zásadní transformaci energetického hospodářství, aniž by tím byl zpochybněn cíl snížení emisí CO₂.

Výrazný posun

4.16 Stojíme před náročným úkolem, a to popsat, vytvořit a zavést „výrazný posun“, nové hospodářství a tím také novou konkurenceschopnost hospodářství (i v celosvětovém měřítku). Doba levných energií a surovin se kvůli jejich nadměrnému využívání blíží ke konci. I budoucím generacím jsme povinovány, abychom se naučili tato tenčí se ekologická aktiva sdílet. Politikové proto musí dát mnohem důrazněji najevo, že konkurenceschopnost hospodářství, které je založené na levných energiích a nadměrném využívání přírodních zdrojů a které navíc může externalizovat environmentální náklady, je z dlouhodobého hlediska zcela neudržitelná. Ze společenského a politického hlediska nemůže a nesmí být cílem zachování takového hospodářství, nýbrž jeho transformace.

4.17 Stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje k tomu může výrazně přispět, sama o sobě toho však nemůže dosáhnout. Otázka účinného využívání zdrojů totiž neřeší další aspekty udržitelného rozvoje. Z tohoto důvodu byla vypracována strategie pro udržitelný rozvoj, jejímž úkolem je popsat postupnou společenskou a hospodářskou transformaci v Evropě a její spojitost s otázkami spravedlivého přístupu k různým věkovým skupinám a spravedlivého rozdělování a zahájit tuto transformaci.

4.18 Stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje nedokázala ani definovat pojem „účinného využívání zdrojů“, což je dalším nedostatkem, na který by chtěl EHSV poukázat. Bylo by žádoucí, aby byla v souladu se zásadou „top runner“ pro jednotlivé výrobky, postupy a oblasti přesněji popsána technická úroveň, která je považována za účinnou z hlediska využívání zdrojů. Komise už přece učinila první kroky tímto směrem např. označováním energetické účinnosti u chladicích zařízení.

4.19 Není pochyb o tom, že při zavádění struktur s účinným využíváním zdrojů musí být využity různé nástroje. Jedním z nich je nastavení cen výrobků, které bude dle Komise hrát důležitou roli. Její upozornění, že se „musí klást větší důraz na správné nastavení cen“ a jejich zprůhlednění [...], tak aby tyto ceny plně odrážely náklady [...] spojené s využitím zdrojů“, je tudíž správné. V roce 2011 to však opravdu není žádný objevný poznatek. Novinkou není ani to, že EHSV vždy požadoval odpovídající internalizaci externích nákladů. Příliš mnoho se toho však neděje. Vina není pouze na straně Komise a členských států, svůj podíl na tom má i protest některých hospodářských odvětví, která by z toho neměla žádný užitek,

⁽²⁾ Přesně na toto EHSV poukazyval již v roce 2004 ve svém průzkumném stanovisku k tématu *Hodnocení strategie EU pro udržitelný rozvoj* (Úř. věst. C 117, 30.4.2004, s. 22–37 [není k dispozici v češtině]) a marně Komisi žádal o to, aby této situaci věnovala zvláštní pozornost.

nýbrž by naopak byla negativně postižena požadovaným „výrazným posunem“. Politika musí usilovat o postupné překonání tohoto protestu.

4.20 Aby toho bylo možné dosáhnout, je nezbytné popsat, jakým způsobem má být uskutečněno „správné nastavení cen a jejich zprůhlednění“. Ve strategii však chybí příslušné informace.

5. Souhra politiky a občanské společnosti, účinného využívání zdrojů, strategie Evropa 2020 a udržitelného rozvoje aneb nezbytnost řádné správy věcí veřejných

5.1 Jestliže je pokrok v udržitelném rozvoji, v zavádění „zelené ekonomiky“ či v přechodu na hospodářství účinně využívající zdroje jen velmi pomalý, měli by se politikové pečlivě zamyslet nad tím, proč tomu tak je. EHSV již výše podal několik odpovědí na tuto otázku.

5.2 Pomalu, velmi pomalu se prosazuje poznání, že pro to, aby se skutečně dalo hovořit o udržitelném rozvoji, je nutná opravdu radikální změna našeho současného hospodářského systému. EHSV vítá skutečnost, že je k tomu ve sdělení Komise uvedeno několik konkrétních čísel, např. to, že do roku 2050 musíme v EU snížit emise CO₂ o 80 % až 95 %. Když byl tento cíl poprvé zmíněn, hovořil o tom předseda Evropské komise Barroso jako o „nové průmyslové revoluci“, před níž stojíme, resp. již musíme uskutečnit.

5.3 EHSV v rámci této nadcházející diskuse znovu poukazuje na to, že považuje za naléhavě nutné zásadním způsobem prodiskutovat pojem „růstu“. Komisi a Radě je známo stanovisko Výboru k tématu Překročit HDP, v němž se jasně uvádí, že stará národohospodářská rovnice „růst = prosperita“ již dnes nefunguje.

5.4 Stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje a strategie Evropa 2020 se však tímto problémem bohužel dostatečně nezabývají. To, co je v nich uvedeno, naopak vyvolává dojem, že „růst“ sám o sobě představuje hodnotu.

5.5 Ve strategii Evropa 2020 se uvádí, že tato strategie má „tři priority:

- inteligentní růst – vyvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích,
- udržitelný růst – podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje,
- růst podporující začlenění – podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností.

Tyto tři priority se vzájemně podporují a nabízí vizi evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století.“

5.6 EHSV si klade otázku, jaký signál chtějí Komise a Rada touto formulací vyslat. Má si to společnost vyložit tak, že předchozí růst nebyl založen na znalostech a inovacích? Copak nebyla podpora vysoké zaměstnanosti a sociální a územní

soudržnosti vždy cílem politiky? A vedou tyto různé koncepce růstu automaticky k udržitelnému rozvoji? Pokud ano, proč již tedy Komise, resp. Evropská rada nepoužívá pojem „udržitelnost“? Proč popisuje vizi „evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století“, a ne např. „sociálně ekologického tržního hospodářství“?

5.7 Komise moc dobře ví, že např. důsledná ochrana zdrojů může přispět nikoli ke zvýšení, nýbrž ke snížení hrubého domácího produktu. Až budou všechny klasické žárovky na základě zákazu jejich prodeje nahrazeny úspornými žárovkami, až budou izolovány všechny budovy a budou provedena všechna opatření na úsporu energie, pak tím např. prudce klesne spotřeba energie a s ní i HDP. Proto EHSV znovu upozorňuje na to, že

— musí být redefinován pojem „růstu“ a že

— HDP není jednotkou, která by vypovídala o štěstí, prosperitě, stavu životního prostředí, zdraví či sociální spravedlnosti.

Nová průmyslová „revoluce“ – revoluce v odpovědnosti

5.8 Když předseda Evropské komise Barroso hovoří o „nové průmyslové revoluci“, pak má pravdu pouze co do radikálnosti možných změn. Budoucnost si žádá nový model výroby a spotřeby. Pan Barroso si je přirozeně dobře vědom toho, že pojem „revoluce“ je ze společenského a politického pohledu zcela nevhodný a může vyvolat obavy. Revoluce vznikají na popud většinových mas utlačovaných držitelů moci, které chtějí rychle a trvale změnit svou nepřijatelnou situaci.

5.9 V diskusi kolem udržitelného rozvoje či účinného využívání zdrojů však k takové situaci nedochází. Právě naopak – nemůže zde vzniknout utlačovaná převažující skupina, která by se vzbouřila proti mocenským strukturám. Situace je spíše taková, že ve společnosti, která ročně spotřebuje tolik ropy, kolik jí vzniklo za zhruba 5 milionů let, a jež každý rok vyhubí 10 000 krát více druhů, než by dokázala evoluce, se žije velice dobře.

5.10 Vystává tak úloha a otázka, jak vybudovat smysl pro kolektivní odpovědnost dnešní populace vůči budoucím generacím a jak prosazovat skutečné změny, v jejichž rámci bude případně nutné přinášet i oběti.

5.11 Zásadní význam zde má zapojení občanské společnosti a hospodářství do tohoto procesu, a to už od začátku a dostatečným způsobem. Přesně to je a bylo dosavadním úkolem strategie EU pro udržitelný rozvoj, jež byla přijata v roce 2001 v Göteborgu.

Stav strategie pro udržitelný rozvoj v EU

5.12 EHSV již řadu let velmi bedlivě a aktivně sleduje strategii EU pro udržitelný rozvoj, kterou schválila Evropská rada v roce 2001. Výbor od počátku požadoval, aby byla právě této dlouhodobé strategii věnována maximální pozornost.

5.13 EHSV vždy (a často) požadoval, aby strategie pro udržitelný rozvoj občanům, hospodářským subjektům, sdružením, ale i politikům stanovila **jasná pravidla**, a tím i **kvalitativní a kvantitativní cíle**. Z nich by měla vycházet rozhodnutí přijímaná v krátkodobém a střednědobém časovém horizontu a všechny oblasti politiky EU by měly být zaměřeny na dosažení cílů strategie pro udržitelný rozvoj.

5.14 Neméně často však musel EHSV s politováním konstatovat, že strategie pro udržitelný rozvoj je dle jeho názoru nejen formulována příliš neurčitě, ale že navíc není dostatečně zohledňována na politické úrovni.

5.15 Výbor uvítal také skutečnost, že mu Evropská rada v přezkumu strategie pro udržitelný rozvoj z roku 2006 výslovně přidělila zvláštní úlohu, a to připravovat příspěvky ke zprávě o pokroku, kterou má Komise vypracovávat co 2 roky. Komise sice v letech 2007 a 2009 zveřejnila zprávy o pokroku v této oblasti, které Výbor **následně** zhodnotil a vyjádřil k nim své připomínky, **nevyžádala** si však předem příspěvky od EHSV, jak bylo vlastně původně stanoveno.

5.16 Při dodržení dvouletého intervalu, který určila Evropská rada, by měla další zpráva o pokroku spatřit světlo světa letos. Vše ovšem nasvědčuje tomu, že se tak nestane. Komise zatím nepožádala, aby EHSV předložil své příspěvky.

5.17 *Pracovní program Komise na rok 2011* ⁽³⁾ nenaznačuje, že by Komise měla v plánu tuto průběžnou zprávu předložit, mimoto se v tomto 51stránkovém dokumentu o strategii pro udržitelný rozvoj vůbec nehovoří. Komise zde zmiňuje neuvěřitelné množství nejrůznějších strategií EU, ale ne strategii pro udržitelný rozvoj, čehož EHSV hluboce lituje.

5.18 Kolem strategie pro udržitelný rozvoj tedy nastalo pozoruhodné ticho – příliš velké ticho, jak soudí EHSV. Mnohé z politických slibů, jež byly v této strategii dány, jako např. předložení seznamu subvencí s negativními účinky na životní prostředí, nebyly splněny. Každodenní politika se soustřeďuje pouze na strategii Evropa 2020, která neobsahuje žádný skutečný odkaz na strategii pro udržitelný rozvoj.

5.19 To, že se o strategii pro udržitelný rozvoj již téměř nevedou politické diskuse a neinformuje se o ní, může být špatným signálem pro občanskou společnost. EHSV si klade otázku, proč tomu tak je a jak si to má společnost vysvětlit. Komise si musí uvědomit, že to působí, jako by pozornost

politiků zcela zaměstnávaly četné krize ⁽⁴⁾ posledních měsíců a let, a to natolik, že se při tom dlouhodobě orientovaná politika dostala úplně do pozadí.

5.20 Stále více lidí se však táže – dle EHSV naprosto oprávněně – zaprvé zda tyto krize, k nimž hromadně dochází ve velmi odlišných politických oblastech, nejsou spolu spjaty a zadruhé zda nejsou projevem, resp. důsledkem neudržitelného hospodaření.

5.21 Zprávu předsednictví *Přezkum strategie EU pro udržitelný rozvoj (2009)* ⁽⁵⁾ si lze jednoznačně vyložit tak, že přinejmenším Rada si uvědomuje, že tomu tak nejspíš je. Již v první větě tohoto dokumentu se uvádí toto: „Současný vývoj není v mnoha ohledech udržitelný; hranice fyzické kapacity země jsou překračovány a sociální a hospodářský kapitál se nalézají pod tlakem. Ačkoli již bylo několikrát řečeno, že musí dojít ke změně, výsledky jsou omezené.“ Tato zpráva v podstatě obhájí strategii pro udržitelný rozvoj, která „představuje dlouhodobou vizi a obecný politický rámec poskytující vodítko pro všechny politiky a strategie EU [...] Výzva spočívá v zajištění skutečného vlivu strategie pro udržitelný rozvoj na politiky EU [...] s cílem zajistit soudržnost mezi krátkodobými a dlouhodobými cíli a mezi různými odvětvími“.

5.22 Obecný politický rámec, který požaduje EHSV a i Rada jej pokládá za nezbytný a jímž má být strategie EU pro udržitelný rozvoj, v současnosti tedy existuje nanejvýš v podobě požadavků ve starších dokumentech a některých proslovech, není však politickou realitou. Tuto mezeru nemůže zaplnit ani stěžejní strategie Evropa účinněji využívající zdroje, ani strategie Evropa 2020.

5.23 Podle EHSV hrozí, že se v tom občané přestanou orientovat, a to nejen z toho důvodu, že jim už vůbec není jasné, která strategie nyní existuje a platí, ale také kvůli zmatečnosti používané terminologie. Ve strategii Evropa 2020 se např. ustavičně mluví o růstu v nejrůznějších podobách, ale pojmy „udržitelnost“ nebo „udržitelný rozvoj“ se zde již neobjevují.

5.24 Z tohoto důvodu se EHSV domnívá, že by Komise měla co nejdříve a co nejednoznačněji objasnit souvislosti mezi strategií Evropa 2020 a strategií pro udržitelný rozvoj. Opětovně se vyslovuje pro to, aby byla „vzkříšena“ strategie pro udržitelný rozvoj a aby se na strategii Evropa 2020 nahlíželo jako na mimořádně důležitou strategii, která má připravit půdu pro transformaci nejdůležitějších hospodářských odvětví.

V Bruselu dne 22. září 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁾ KOM(2010) 623 v konečném znění ze dne 27. října 2010.

⁽⁴⁾ Např. finanční krize či krize eura, energetická krize, krize spojená se změnou klimatu, krize v oblasti biologické rozmanitosti, problematika hladu.

⁽⁵⁾ Viz dokument Rady č. 16818/09 ze dne 1. prosince 2009.